

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Гинди Стефанії Миколаївни
«Управління процесами інтелектуальної капіталізації економіки
України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук за спеціальністю
08.00.03 – економіка та управління національним господарством

1. Актуальність дослідження та її зв'язок з науковими темами та програмами.

У другій половині ХХ ст. основні зусилля та ресурси високорозвинутих країн зосереджені на інвестиціях, спрямованих на формування економіки знань та накопичення інтелектуального потенціалу. Інтелектуальний капітал виступає найважливішим та єдиним ресурсом нації, здатним забезпечити її майбутнє. Стратегічний розвиток нашої держави, формування громадянського суспільства, духовне зростання нації залежать від збереження та примноження інтелектуального ресурсу. На жаль, сьогодні в Україні відбувається виснаження інтелектуальних і трудових ресурсів, значний відплив молодих, високопродуктивних сил. Україна перетворюється на донора, неспроможного відтворювати ці ресурси для власного стратегічного розвитку. Український генофонд зазнає серйозних втрат, назріває загроза національній безпеці.

На макрорівні необхідне формування нової національної економічної доктрини, метою якої буде створення передумов формування в Україні знанневої економіки. Довгострокова стратегія економічного розвитку повинна передбачати значні інвестиції в освіту, підвищення кваліфікації та інформатизацію, а це дозволить розширити доступ до нових знань і створити передумови інтелектуальної капіталізації національної економіки. З цією метою необхідно забезпечити широкий доступ суб'єктів господарювання до накопиченого інтелектуального потенціалу, зняти організаційні та технологічні обмеження у сфері його масового відтворення.

Управління процесами інтелектуальної капіталізації вимагає врахування поряд зі здібностями працівників до праці, соціально-психологічних якостей, їх здатності займатися інноваційною діяльністю, створення відповідних економічних умов для адаптації економічно активного населення до вимог знаннєвої економіки. З огляду на це обрана тема дисертаційної роботи Гинди С. М. є актуальною і своєчасною.

Актуальність теми дослідження підтверджується її зв'язком з прикладною держбюджетною темою «Інформаційно-аналітичні технології в управлінні соціально-економічними процесами в Україні» (державний реєстраційний номер 0116U001640), яку виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри інформаційних систем у менеджменті Львівського національного університету імені Івана Франка. У межах зазначеної теми дисертантом запропоновано нові теоретико-методичні засади управління процесами інтелектуальної капіталізації економіки України.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації.

Основні наукові положення, методичні підходи, висновки та рекомендації, які змістовно розкриті в дисертації Гинди С. М., є достатньо обґрунтованими та достовірними, оскільки теоретико-методичну основу дослідження становили базові положення сучасних теорій ринкової економіки. У процесі дослідження автором опрацьовано 228 літературних джерел, серед яких фундаментальні праці вітчизняних і зарубіжних вчених, напрацювання відомих наукових шкіл теорії капіталу, інституціоналізму. У дисертації використано значний обсяг статистичної інформації, на підставі якої виконано розрахунки і зроблено відповідні висновки. На всі джерела запозиченої інформації в роботі є посилання автора.

Достовірність отриманих наукових результатів забезпечена застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, а саме: за допомогою абстрактно-логічного методу, методів аналізу і синтезу,

індукції та дедукції уточнено сутність понять і термінів, розкрито дію принципів управління процесами інтелектуальної капіталізації; на основі методів формалізації, аналогії, системного аналізу – визначено напрями і засоби удосконалення управління процесами інтелектуальної капіталізації економіки України; оцінювання рівня й інтенсивності розвитку інтелектуального капіталу в регіонах України здійснено на основі порівняльного аналізу; групування регіонів України – з урахуванням комплексного оцінювання та кластеризації.

Про достатньо високий рівень обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій дисертації свідчать також коректність застосування наукового апарату при проведенні дослідження, підтвердження теоретичних положень експериментальними комп'ютерними розрахунками та практичні впровадження розроблених методик.

Інформаційна база дослідження включає наукові праці зарубіжних та вітчизняних учених, законодавчі та нормативно-правові акти України, статистичні дані Державної служби статистики України, Державні програми соціального і економічного розвитку, державні програми зайнятості, а також періодичні видання, публікації у відкритій пресі та загальнодоступні ресурси всесвітньої мережі Інтернет.

Достовірність основних положень дисертаційної роботи підтверджується також їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях, публікаціями у наукових виданнях, впровадженням результатів дослідження у практику діяльності державних структур. Зокрема, результати дослідження використано у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка, у ВПНЗ «Європейський університет» Львівської філії, Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Рекомендації дисертанта використані у практичній діяльності Львівської обласної державної адміністрації при розробці пропозицій до щорічної Програми соціально-економічного та культурного розвитку області,

регіональних освітніх програм та інших програмно-цілевих документів, у роботі ТОВ «Транс-сервіс» при розробці системи заходів щодо розвитку інтелектуального капіталу працівників та збільшення кількості робочих місць для працевлаштування осіб з обмеженими можливостями.

3. Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, авторефератом й опублікованими її автором науковими працями дає підстави стверджувати, що наукові результати, висновки та рекомендації характеризуються науковою новизною відповідно до чинного паспорта спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

До найвагоміших наукових здобутків автора можна віднести такі:

- розширено дефініцію «інтелектуальна капіталізація економіки» з позиції ресурсного (як процесу економічного зростання суб'єкта (країни, регіону, підприємства) за рахунок інтелектуального капіталу) та компонентного (як процесу створення доданої вартості в національній економіці за певний проміжок часу) підходів, що дало змогу поглибити теоретичні основи досліджуваної проблематики; (п.1.2.);

- удосконалено методичні положення рейтингового оцінювання рівня розвитку інтелектуального капіталу регіонів, які передбачають комплекс процедур розрахунку значень узагальнених показників, що дозволило визначити тенденції та результативність управління процесами інтелектуальної капіталізації національної економіки упродовж досліджуваного періоду; (пп. 2.2-2.3);

- проведено кластеризацію регіонів України за допомогою використання математичної моделі, основою якої є штучна нейронна мережа на основі карт самоорганізації Кохонена в аналітичній платформі Deductor з урахуванням структурних компонентів інтелектуального капіталу. У результаті проведеного аналізу регіони України поділено на три кластери: з високим, середнім та низьким рівнем інтелектуального капіталу

(с. 110–113);

– систематизовано інституційно-організаційні підходи до реформування системи управління адміністративно-правовим, фінансовим та інформаційним забезпеченням процесів інтелектуальної капіталізації; (р. 2.1);

– узагальнено методологічні підходи до вибору пріоритетних інвестиційно-інноваційних важелів активізації процесів інтелектуальної капіталізації економіки України, використання яких сприятиме впровадженню передових технологій, підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, прискоренню науково-технічного та соціального прогресу в суспільстві (р. 3.2);

– обґрунтовано пропозиції щодо впровадження іноземного досвіду соціальних інклюзій у реалізації цілісної концепції системи соціального захисту населення, акцентованої на зниження соціальних ризиків для незаможних і уразливих верств населення, створення умов для скорочення малозабезпеченості, формування активної політики зайнятості й скорочення безробіття (р. 3.3).

4. Практична значущість результатів дослідження.

У дисертаційній роботі Гинди С.М. поглиблено теоретико-методичні основи й розроблено науково-практичні рекомендації щодо модернізації системи управління процесами інтелектуальної капіталізації економіки України.

Наукові положення, висновки та рекомендації, отримані автором у процесі дослідження, знайшли своє використання в діяльності органів місцевої влади, суб'єктів господарювання, а також в освітньому процесі вищих навчальних закладів: Львівської обласної державної адміністрації, Львівського національного університету імені Івана Франка, ПВНЗ «Європейський університет» Львівської філії, Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного та ін.

Теоретичні напрацювання дисертаційної роботи використовують у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка при викладанні навчальних дисциплін «Інтелектуальний бізнес та електронна комерція», «Управління інноваціями», «Управління персоналом», «Сучасні технології управління людськими ресурсам»; ПВНЗ «Європейський університет» Львівської філії – при викладанні дисциплін «Управління персоналом», «Теорія організацій та операційний менеджмент», «Інформаційні системи управління трудовими ресурсами»; Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного – при викладанні дисциплін «Економічна теорія» та «Соціологія».

Практична значущість дослідження полягає у тому, що обґрунтована здобувачем сукупність теоретико-методичних положень та пропозицій практичного спрямування формує підґрунтя для підвищення якості управління процесами інтелектуальної економіки України і може бути врахована у практичній діяльності органів державної влади та суб'єктів господарювання.

5. Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи в наукових фахових виданнях.

Основні положення та результати дисертаційної роботи опубліковані у 25 наукових працях: з яких 9 статей – у фахових виданнях; 3 статті у інших наукових журналах; 1 стаття у закордонному виданні. Загальний обсяг публікацій становить 7,01 д. а., з них особисто автору належить 5,58 д. а.

Ознайомлення з публікаціями дисертанта дає підставу для висновку, що результати дослідження, організаційні та методичні положення і рекомендації достатньо повно відображені у друкованих працях Гинди С.М.

6. Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації.

Основні положення дисертації знайшли достатньо повне відображення в авторефераті. Результати дослідження, статистичний та графічний

матеріал, подані у рукописі дисертації та авторефераті, за змістом ідентичні.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Позитивно оцінюючи достатньо високий рівень виконаного дослідження, не залишаються поза увагою його дискусійні положення та недоліки. Серед них, зокрема:

1. Потребує додаткового змістового тлумачення запропоновані дисертантом компоненти інтелектуального капіталу у розрізі головних його складових, як от «капітал здоров'я», «капітал робочої сили», «капітал забезпечення добробуту», «капітал громадських формувань».

2. У першому розділі дисертації автор розглядає *системоутворюючі складові інтелектуального капіталу* (рис. 1.2, с. 35) та *систему управління процесами інтелектуальної капіталізації економіки України* (рис. 1.5, с. 58), при цьому ототожнює складові інтелектуального капіталу та інтелектуальної капіталізації економіки (людський капітал, організаційний капітал, інформаційний капітал, соціальний капітал), що, на нашу думку, є дещо некоректним, оскільки *інтелектуальна капіталізація економіки* – це процес економічного зростання або ж процес створення доданої вартості, а *інтелектуальний капітал* – це ефективно використаний в економічній діяльності суб'єкта інтелектуальний потенціал, що забезпечує формування конкурентних переваг. Автору варто було би ґрунтовніше дослідити внутрішню структуру системи управління процесами інтелектуальної капіталізації економіки України та встановити її взаємозв'язок із зовнішнім середовищем.

3. З метою рейтингового оцінювання інтелектуальної капіталізації економіки України дисертант використовує методику оцінювання інтелектуального капіталу регіонів України на основі кількісних показників виокремлених складових інтелектуального капіталу, що, на наш погляд, не відображає цілісної картини процесів інтелектуалізації на макро- чи мезорівнях. Ватро було би до множини показників додати відносні величини, які дають змогу здійснити порівняльну оцінку абсолютних

величин і прослідкувати зв'язок між економічними явищами та процесами. Водночас, на с. 73 дисертації та с. 8 автореферату автор наводить формули для нормалізації показників-стимуляторів та показників-дестимуляторів, однак надалі не конкретизує, котрі з них відносить до кожної із груп.

4. Запропоновані у п.3.1 дисертації *концепція управління процесами інтелектуальної капіталізації економіки України та концептуальний сценарій її реалізації* (с. 140-142) певним чином дублюють один одного, і, на наш погляд, доцільно було би представити авторську концепцію у вигляді цілісного алгоритму з конкретним інструментарієм реалізації та очікуваними результатами.

5. Вивчаючи імплементацію зарубіжного досвіду соціальних інклюзій в реалізації інтелектуальної капіталізації національної економіки (с. 175–190), автору варто було би представити інклюзивні бізнес-моделі як елемент загальної ділової стратегії, спрямованої на залучення уразливих верств населення до економічної діяльності у різних галузях національного господарства.

Проте вказані недоліки і зауваження не знижують наукової та практичної цінності положень дисертації, висновків і рекомендацій. Вивчення матеріалів дисертаційної роботи свідчить про пошуковий характер, творчий підхід автора до вирішення поставлених завдань.

8. Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України.

Дисертаційна робота Гинди С.М. є науковою працею, яка має теоретичне та практичне значення. Дисертація за вимогами щодо структури, змісту, загального обсягу та кількості наукових публікацій, що висуваються до здобувача наукового ступеня кандидата наук повністю відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України.

9. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Гинди Стефанії Миколаївни на тему «Управління процесами інтелектуальної капіталізації економіки України» є

самостійним завершеним науковим дослідженням.

Автором дисертації проведено теоретичні узагальнення і подано нове бачення вирішення науково-прикладної проблеми щодо удосконалення інструментарію управління процесами інтелектуальної капіталізації економіки України. У результаті проведеного дослідження отримано нові науково обґрунтовані результати, які є реальним внеском автора у розвиток і поглиблення теорії управління.

За змістом і фаховим спрямуванням дисертаційна робота на тему «Управління процесами інтелектуальної капіталізації економіки України» у повній мірі відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року зі змінами і доповненнями, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19 серпня 2015 року та № 1159 від 30 грудня 2015 року, а її автор Гинда Стефанія Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

декан факультету управління та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, доцент

I. O. Revak
I. O. Ревак

